

Iconografia d'uns metges anargirs

Fragments del discurs inaugural a la Societat Mèdico-Farmacèutica dels Sants Cosme i Damià, pel Doctor Jaume Peyri i Rocamora.

Entre les runes del Fòrum, glòria de la Roma pagana, plena de runa la via Sacra, fins a fer intransitable el seu camí, sorgí la idea de l'aprofitament dels temples que quedaven en peu, per al servei del culte cristià.

El primer temple cristià que hi fou consagrat fou dedicat a Sant Cosme i Sant Damià per Feliu IV, l'any 526. Un bell temple de planta circular dedicat per Magenci al seu fill Ròmul, i anomenat temple de *Divo Rómulo*, temple que conserva encara avui la seva elegant estructura, serví de pòrtic a la basílica cardenalícia dels germans metges que era i encara és contingut dins les parets del *Templum sacrae urbis*, anomenat així, però que no fou mai temple, sinó arxiu i biblioteca de la ciutat; aquest temple de planta basilical és accessible ara per la via de Sant Llorenç in Miranda.

Els marbres i una columnata que hi havia a la porta foren trets per Urbà VIII, l'any 1660, i serviren a la construcció de l'església de Sant Ignasi; aleshores es bastí a la basílica una cripta on es troben els cossos dels sants, un altar del temps de Feliu IV i restes de mosaics; a l'església altar i a l'absis es troba un magnífic i arqueologicament interessant mosaic que representa al mig un Pantocràtor que té a la dreta Sant Pere, que li presenta Sant Cosme i Sant Feliu, i a l'esquerra Sant Damià, presentat per Sant Pau i Sant Teodor; la sanefa que marca la part inferior del mosaic té les ovelles que representen els apostols. Hi ha una inscripció que diu: *Martyribus Medicis populo spes verta salutis*.

El mosaic és únic en el seu estil, és d'una bellesa i d'un colorit que ha resistit el pas dels segles, les figures tenen moviment i acció sense encarcament bizantí; són la continuació de la tradició pictòrica romana abans de les influències anquilosants bizantines; el mosaic sol, recompensa la visita de la basílica.

Al sostre hi ha bells frescos, que són del XII, moment de la restauració de la Basílica, i representa una glorificació dels Sants.

Els nostres patrons tenen, doncs, junt a la via sacra i dominant el fòrum romà, la primera església allí apareguda, aprofitant i adaptant dos vells edificis pagans; la bona època constructiva del segle VI féu que els additaments, per convertir-los en temple cristià, siguin una de les més belles mostres de l'art d'aquella època i que formin una interessant fita arqueològica.

Ultra les tombes existents en aquesta Basílica, existeix a Florència un bell reliquiari, estil renaixement, dels Sants, que es guarda a la capella a ells dedicada de la basílica de Sant Llorenç.

En escampar-se la seva fama a Occident, són citats els sants a França per Gregori de Tours, 595; en aquest poble existien també relíquies dels sants.

Al segle X, part de les relíquies passaren a Brienne; després, al segle XVII, estigueren a Bomberg.